

Asia: VN/27266/2024

Lausuntopyyntö pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne yrityksen ja yhteisön perusmaksutiliä koskevista ehdotuksista

Ulkoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevaan työryhmän mietintöön. Ulkoministeriön lausunto on kohdassa 4.

2. Huomionne asiakaspalvelua koskevista ehdotuksista

-

3. Huomionne muista esityksen yhteydessä arvioiduista aiheista (esim. yhdenvertaisuus, raportointi, jatkoselvitettävät aihekokonaisuudet)

-

4. Halutessanne voitte jättää tähän muita huomioita

Ulkoministeriön lausunto pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä

1) Suomessa toimivien edustustojen pankkipalvelut

Wienin diplomaattisuhteita koskevan yleissopimuksen 25 artiklan mukaan vastaanottajavaltion on kaikin tavoin helpotettava edustuston tehtävien suorittamista. Pankkipalveluiden tarjoaminen Suomessa sijaitseville suurlähetystöille kuuluu isäntämaan velvollisuuksiin ja intresseihin. Myös Finanssivalvonta on todennut tämän pankeille antamassaan ohjeessa ”Pankkipalvelujen tarjoaminen suurlähetystöille ja niiden henkilöstölle” (2023/1224), joka on laadittu ulkoministeriön ja Finanssivalvonnan käymien keskustelujen pohjalta yhteistyössä ulkoministeriön kanssa. Ohjeessa korostetaan, että pankkipalvelujen tarjoaminen suurlähetystöille kuuluu tärkeänä osana diplomaattisten suhteiden ylläpitämiseen ja isäntämaan velvoitteisiin.

Suomen kansallisessa intressissä on toimivien ulkosuhteiden varmistamiseksi mahdollistaa toisten valtioiden edustustojen sijoittuminen ja toimintaedellytykset Suomessa. Lisäksi ulkomaiden edustustojen pankkipalvelujen saamisen vaikeudet voivat heijastua kielteisesti Suomen ulkomaan edustustojen toimintaedellytyksiin, sillä diplomatiassa noudatetaan yleisesti vastavuoroisuutta. Suurlähetystöt kokevat pankkipalvelun epäämisen poliittisena toimenä.

Ulkoministeriö on jo aiemmin VM:lle antamassaan lausunnossa peruspankkipalvelu- ja luottolainsäädännön muutostarpeista (VN/4219/2023-UM-28) korostanut seuraavaa: Ulkoministeriö toteaa, että peruspankkipalvelua koskevaa lainsäädäntöä tarkasteltaessa on otettava erikseen jatkossa huomioon Suomeen sijoittuneiden suurlähetystöjen ja niiden henkilöstön peruspankkipalvelujen varmistaminen.

Ulkoministeriö on saanut useita yhteydenottoja Suomessa toimivilta suurlähetystöiltä, jotka ovat kertoneet ongelmista, joita ne ovat kohdanneet pankkipalveluissa. Näiden yhteydenottojen määrä on selvästi lisääntynyt viime vuosina. Useilla EU:n ulkopuolisten maiden suurlähetystöillä on ollut vaikeuksia avata pankkitiliä Suomessa. Ongelmat ovat koskeneet myös suurlähetystöjen henkilökunnan jäseniä sekä edustustojen suurempia tilisiirtoja. Suurlähetystöt ovat raportoineet pitkistä asiakkuusprosesseista ja huonosta palvelusta. Palveluehdot vaihtelevat suuresti ja palvelumaksut ovat joillakin suurlähetystöillä huomattavan korkeita. Ulkoministeriö käy jatkuvaa yhteydenpitoa ja noottien vaihtoa pankkiongelmista kärsivien suurlähetystöjen kanssa. Ulkoministeriö katsoo, että kyseisiin pankkiongelmiin tulisi löytää ratkaisu, jossa valtioiden diplomaattisten edustustojen toimintamahdollisuudet pystytään turvaamaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estävän sääntelyn ja pakotteiden puitteissa.

Jo aiemmin Finanssivalvonta on ilmaissut huolensa pankkien ylimitoitetuista riskienhallintakeinoista, de-risking-ilmiöstä, julkaisemassaan teema-arviossa ja blogissaan. Taustalla on EU:n kiristynyt pakote- ja rahanpesulainsäädäntö. Pankit ovat aiempaa enemmän rajoittaneet palvelujensa saatavuutta korkeariskisiksi arvioimiensa asiakkaiden tai asiakkuusryhmien kanssa. USA:n asettamat pakotteet vaikuttavat myös pankkien päätöksentekoon. EU:n pakoteasetuksissa on kuitenkin poikkeuksia, jota mahdollistavat pankkipalvelujen tarjoamisen myös sellaisten maiden suurlähetystöille, jotka ovat muutoin pakotteiden kohteena. Pakotesääntely ei estä pankkipalvelujen tarjoamista suurlähetystöille.

Myös monilla muilla EU-mailla esiintyy vastaavia ongelmia suurlähetystöjen pankkipalveluissa. Näitä ongelmia ratkotaan yhä useammin lainsäädännöllisin muutoksin. Muistiossa esitellään Belgiassa toteutettu lainsäädäntöuudistus, jolla taataan peruspankkipalvelut yrityksille ja diplomaattisille edustustoille (sivut 48 - 49).

Ulkoministeriö on saattanut työryhmälle tiedoksi hallinnonalaansa liittyvät keskeisimmät ongelmakohdat. Mietinnön sivulla 45 todetaan, että ulkoministeriön esittämiin huoliin olisi mahdollista reagoida sääntelyn muutoksilla, mutta nämä sääntelyvaihtoehdot on kuitenkin päädytty

rajaamaan työryhmän työn ulkopuolelle. Merkittävää on, että tässä kyseissä mietinnössä vahvistetaan näiden aihepiirien selvittely jatkovalmistelussa.

2) Lähetetyn henkilökunnan pankkipalvelut

Suomalaisten pankkien on havaittu rajoittavan pankkipalveluja henkilöille, jotka valtion palveluksessa on määrätty määrääjäksi toimimaan Suomen valtion edustajina Suomen ulkomaan edustustoissa. Rajoitukset ovat koskeneet erityisesti omaisuuden hoitoon liittyviä pankkipalveluja.

Esimerkkejä pankkipalveluiden rajoituksista voidaan mainita esimerkiksi seuraavat (pankit ilmaistu yksilöimättä):

- Pankki ei tarjoa sijoitus- ja lainapalveluitaan lähetetyille henkilöille, joiden se tulkitsee asuvan Yhdysvalloissa. Pankki ei halua tehdä myönnytyksiä minkään erityisryhmän suhteen tulkitessaan heitä ns. US persons -henkilöiksi. Yhdelle henkilölle annettussa vastauksessa todetaan suoraan, että hänet tulkitaan USA:ssa asuvaksi, koska hän asuu siellä vähintään 6 peräkkäistä kuukautta.

- Edustustoihin lähetettyjen henkilöiden omistusten osalta pankit ovat ilmoittaneet ja tehneet pakollisena heidän omistamiensa osakkeiden myyntejä, koska henkilöt olivat pankin mukaan muuttaneet Yhdysvaltoihin. Yhden henkilön tapauksessa hänelle aiheutuvat vahingot olisivat olleet varsin merkityksellisiä, ja hän palasi mahdollisimman nopeasti Suomeen.

- Pankki on ilmoittanut lähetetylle henkilölle, että tämä ei voi saada pankin sijoituspalveluita, vaikka hänen kotipaikkakuntansa ja omistusasuntonsa on Suomessa. Syy kieltäytymiseen on se, että virkamies asuu tilapäisesti ulkomailla. Pankki toteaa, että ”asiakkuutta ja sijoituspalveluita ei voida tarjota”. Vastausmuotoilu vaikuttaisi mahdollisesti tarkoittavan myös koko asiakassuhdetta peruspalveluineenkin.

Kotikuntalain 5 §:n 2 momentin mukaan, jos ulkomaille asumaan muuttanut Suomen kansalainen on Suomen valtion diplomaattisen tai sellaiseen rinnastettavan muun edustuston tai lähetetyn konsulin viraston palveluksessa taikka kehitysyhteistyötehtävissä tai lähetystyötehtävissä, hänen ja hänen perheenjäsenensä kotikunta säilyy Suomessa.

Ulkoministeriö pitää erityisen tärkeänä turvata valtion palveluksessa olevien virkamiesten kotimaisten pankkipalvelujen turvaamisen täydessä laajuudessa myös ulkomaankomennusten aikana, tarvittaessa olemassa olevaa lainsäädäntöä vahvistamalla tai uusilla säännöksillä.

Palmula Sarianne
Ulkoministeriö - Talousyksikkö (TAS-10)